

گوهر دریای جان

گزیده ادب پارسی، از رودکی تا قیصر

دکتر محمد خدادادی

عضو هیأت علمی دانشگاه یزد

سرشناسه	: خدادادی، محمد، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدید آور	: گوهر دریای جان: گزیده ادب پارسی، از رودکی تا قیصر / محمد خدادادی.
مشخصات نشر	: یزد: نشر دارچین، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	: ۳۲۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۶۵۲-۰-۱
فهرست نویسی	: فیبا.
موضوع	: ادبیات فارسی -- مجموعه‌ها
موضوع	: Persian literature -- Collections
موضوع	: ادبیات فارسی -- تاریخ و نقد
موضوع	: Persian Literature -- History and criticism
رده بی کنگر	: ۱۳۹۶ کی ۴۵/خ ۴۰۰/۵ PIR
رده بند	: ۸/۸۴۰
شماره کتابشناختی	: ۴۸۸۸۴۸۱

گوهر دریای جان

گزیده ادب پارسی، از رودکی تا قیصر

دکتر محمد خدادادی

ناشر:	 انتشارات دارچین
شابک:	 ۹۷۸ ۶۰۰ ۹۷۶ ۵۲-۰-۱
طرح جلد:	 اکبر قائم‌مقامی
نوبت چاپ:	 اول - ۱۳۹۶
قیمت:	 ۲۳۰۰۰ تومان
شمارگان:	 ۱۰۰۰ نسخه

فهرست مطالب

□ پیشگفتار ۱۵

□ فصل اول: زندگی و آثاری

زندگی و آثار ۱۷
گزیده‌ای از اشعار ۱۹
بوی جوی مولیان ۱۹
چنبر مرگ ۱۹
پند روزگار ۲۰
وسوسه عاشقی ۲۰
تعلیقات فصل اول ۲۱

□ فصل دوم: ابوالقاسم فردوسی

زندگی و آثار ۲۴
گزیده‌ای از شاهنامه ۲۸
گزیده داستان کیخسرو ۲۸
تعلیقات فصل دوم ۳۲

□ فصل سوم: ابوالفضل بیهقی

زندگی و آثار ۳۶
گزیده‌ای از تاریخ بیهقی ۳۹
سبک‌نگین و آهوبچه ۳۹
حکایت یعقوب لیث ۴۰
عبدالله زبیر ۴۱

۴۵..... تعلیقات فصل سوم

□ فصل چهارم: عین القضاة همدانی

۴۸..... زندگی و آثار

۵۳..... گزیده‌ای از تمهیدات

۵۳..... حقیقت و حالات عشق

۵۶..... گزیده‌ای از نامه‌ها

۶۰..... تعلیقات فصل چهارم

□ فصل پنجم: سنایی غزنوی

۶۵..... زندگی و آثار

۶۹..... گزیده‌ای از حدیقه حقیقه

۶۹..... ستایش امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام

۷۰..... داستان پیرزن و مه‌ستی

۷۲..... گزیده‌ای از دیوان

۷۲..... غزل: حدیث عاشقی

۷۲..... غزل: ولایت عشق

۷۳..... چند رباعی

۷۵..... تعلیقات فصل پنجم

□ فصل ششم: عطار نیشابوری

۸۰..... زندگی و آثار

۸۵..... گزیده‌ای از منطق الطیر

۸۵..... در توحید

۸۶..... گزیده‌ای از الهی نامه

۸۶..... یگانگی جان لیلی و مجنون

۸۷..... حکایت دیوانه‌ای از ری

۸۷..... گزیده‌ای از اسرار نامه

۸۷..... حکایت کناس و بوی خوش

۸۸..... حکایت باز و پیرزن

فهرست مطالب ۷

۸۹	گزیده‌ای از مصیبت‌نامه
۸۹	حکایت عشق صوفی به دختر پادشاه
۹۱	گزیده‌ای از دیوان
۹۱	غزل: در پی دلداری باش
۹۱	غزل: ای در درون جانم
۹۲	گزیده‌ای از مختارنامه
۹۴	گزیده‌ای از کُرّه‌الولیا
۹۴	ذکر فضیل ع
۹۷	تعلیقات فصل ششم
	□ فصل هفتم: ندای منتهی
۱۰۲	زندگی و آثار
۱۰۶	گزیده‌ای از مخزن الاسرار
۱۰۶	داستان اتوشیروان با وزیر خود
۱۰۸	گزیده‌ای از خسرو شیرین
۱۰۸	کشتن فرهاد به مکر
۱۱۰	گزیده‌ای از لیلی و مجنون
۱۱۰	بردن پدر، مجنون را به خانه کعبه
۱۱۱	گزیده‌ای از هفت پیکر
۱۱۱	دیدن بهرام، صورت هفت پیکر را در قصر خورتق
۱۱۳	صفت هفت گنبد که شیده بنا کرده بود
۱۱۴	گزیده‌ای از اسکندرنامه
۱۱۴	داستان ارشمیدس با کنیز چینی
۱۱۶	تعلیقات فصل هفتم
	□ فصل هشتم: شمس تبریزی
۱۲۰	زندگی و آثار
۱۲۳	گزیده‌ای از مقالات شمس
۱۲۳	قدیم بودن عشق

۱۲۴.....	کعبه دل.....
۱۲۴.....	حکایت حج گزاردن بایزید.....
۱۲۵.....	در درویش کامل، متکلم خداست.....
۱۲۵.....	یگانگی جان اویس قرنی با حضرت رسول (ص).....
۱۲۷.....	اتحاد جان مؤمنان.....
۱۲۷.....	حکایت بر دار رفتن حلاج.....
۱۲۸.....	تعلیقات فصل هشت.....

□ فصل نهم: مولوی

۱۳۳.....	زندگی و آثار.....
۱۳۷.....	گزیده‌ای از مثنوی.....
۱۳۷.....	رنجاندن امیری خفته‌ای.....
۱۳۹.....	در صفت پیر ربانی.....
۱۳۹.....	جبر و اختیار.....
۱۴۰.....	گزیده‌ای از کلیات شمس تبریزی.....
۱۴۰.....	غزل: باز آمدم.....
۱۴۱.....	غزل: مطربا نرمک بزن.....
۱۴۲.....	چند رباعی.....
۱۴۳.....	گزیده‌ای از فیه مافیه.....
۱۴۳.....	ظاهر و باطن نماز.....
۱۴۵.....	معنای انالحق حلاج.....
۱۴۶.....	تعلیقات فصل نهم.....

□ فصل دهم: فخرالدین عراقی

۱۴۹.....	زندگی و آثار.....
۱۵۲.....	گزیده‌ای از دیوان اشعار.....
۱۵۲.....	غزل: مست می عشق.....
۱۵۳.....	غزل: جام جهان‌نمای دوست.....
۱۵۴.....	چند رباعی.....

۱۵۵.....	گزیده‌ای از عشاق‌نامه.....
۱۵۵.....	از عشق مجازی تا عشق حقیقی.....
۱۵۹.....	گزیده‌ای از لمعات.....
۱۵۹.....	سلطان عشق و تجلی هستی.....
۱۶۰.....	عشق و توحید عارفانه.....
۱۶۲.....	تعلیقات فصل دهم.....

□ فصل نهم: سعدی شیرازی

۱۶۶.....	زندگی و آثار.....
۱۶۹.....	گزیده‌ای از برستان.....
۱۶۹.....	بی‌توجهی به حرف و عمل و بداندیشان.....
۱۷۲.....	گزیده‌ای از گلستان.....
۱۷۲.....	حکایت درویش پیاده و ثروتمند راز.....
۱۷۳.....	حکایت غارت شدن کاروانی در یونان.....
۱۷۳.....	حکایت دو درویش خراسانی.....
۱۷۴.....	حکایت عابد و جوان مست.....
۱۷۴.....	حکایت دشمنی نفسِ اماره.....
۱۷۴.....	حکایت مرد پارسا و دزد.....
۱۷۵.....	گزیده‌ای از غزلیات.....
۱۷۵.....	غزل: جان جهان.....
۱۷۶.....	غزل: شور عاشقی.....
۱۷۷.....	گزیده‌ای از رساله در عقل و عشق.....
۱۷۹.....	تعلیقات فصل یازدهم.....

□ فصل دوازدهم: حافظ شیرازی

۱۸۲.....	زندگی و آثار.....
۱۸۵.....	گزیده‌ای از دیوان اشعار.....
۱۸۵.....	غزل: شاهراه حقیقت.....
۱۸۶.....	غزل: تحصیل عشق و رندی.....

۱۸۷.....	غزل: در مکتب حقایق
۱۸۸.....	غزل: فروغ رخ ساقی
۱۸۹.....	غزل: شوق وصل
۱۹۰.....	غزل: طیب عشق
۱۹۱.....	مثنوی: آهوی وُحشی
۱۹۲.....	ساقی نامه و مغنی نامه
۱۹۳.....	چند رباعی
۱۹۴.....	تعلیقات کامل رازدهم

□ فصل سیزدهم: عبدالرحمان جامی

۱۹۷.....	زندگی و آثار
۲۰۱.....	گزیده‌ای از دیوان جامی
۲۰۱.....	غزل: طایفه دُرْدکشان
۲۰۲.....	غزل: موجی از دریای دوست
۲۰۲.....	گزیده‌ای از مثنوی سلسله الذهب
۲۰۲.....	در بیان عشق و رهایی از خود پرستی
۲۰۳.....	در مراقبت حال و پرورش دل
۲۰۴.....	گزیده‌ای از مثنوی سَلامان و آبسال
۲۰۴.....	رمز گشایی داستان سَلامان و آبسال
۲۰۵.....	گزیده‌ای از مثنوی تحفة الاحرار
۲۰۵.....	حکایت بیرون کشیدن تیر از پای شاه ولایت
۲۰۶.....	حکایت ارمغانی برای یوسف
۲۰۷.....	گزیده‌ای از مثنوی سبحة الابرار
۲۰۷.....	مناجات و طلب رسیدن به مقام فنا
۲۰۸.....	گزیده‌ای از مثنوی یوسف و زلیخا
۲۰۸.....	ملاقات یوسف با زلیخا پس از ایمان آوردن
۲۰۹.....	گزیده‌ای از مثنوی لیلی و مجنون
۲۰۹.....	حکایت شکستن کاسه مجنون، توسط لیلی

۲۱۰.....	گزیده‌ای از مثنوی خردنامه اسکندری
۲۱۰.....	وصیت اسکندر که پس از مرگ
۲۱۱.....	گزیده‌ای از بهارستان
۲۱۱.....	حکایت غلام بخشنده و عبدالله بن جعفر
۲۱۲.....	دوستی بی غرض
۲۱۲.....	تواضع، کلید خوبی‌ها
۲۱۲.....	مطایبه
۲۱۳.....	تعلیقات فصل سیزدهم
	□ فصل چهاردهم: محمد علی جمال‌زاده
۲۱۸.....	زندگی و آثار
۲۲۱.....	داستان کوتاه «قبل بر وند دمل»
۲۲۴.....	تعلیقات فصل چهاردهم
	□ فصل پانزدهم: صادق هدایت
۲۲۷.....	زندگی و آثار
۲۳۰.....	گزیده‌ای از داستان کوتاه «سگ ولگرد»
۲۳۸.....	تعلیقات فصل پانزدهم
	□ فصل شانزدهم: صادق چوبک
۲۴۱.....	زندگی و آثار
۲۴۴.....	داستان کوتاه «قفس»
۲۴۷.....	تعلیقات فصل شانزدهم
	□ فصل هفدهم: جلال آل‌احمد
۲۵۰.....	زندگی و آثار
۲۵۳.....	داستان کوتاه «بچه مردم»
۲۶۰.....	تعلیقات فصل هفدهم
	□ فصل هجدهم: نیما یوشیج
۲۶۳.....	زندگی و آثار

۲۶۷.....	گزیده‌ای از اشعار.....
۲۶۷.....	اجاق سرد.....
۲۶۸.....	خانه‌ام ابری است.....
۲۶۹.....	هست شب.....
۲۶۹.....	قایق.....
۲۷۱.....	چند رباعی.....

□ فصل نودم: هوشنگ ابتهاج

۲۷۳.....	زندگی و آثار.....
۲۷۵.....	گزیده‌ای از اشعار.....
۲۷۵.....	مرجان.....
۲۷۶.....	شبگیر.....
۲۷۷.....	غزل: مژده بده.....
۲۷۷.....	غزل: غم غربت.....
۲۷۸.....	غزل: سرای بی‌کسی.....

□ فصل یستم: سهراب سپهری

۲۷۹.....	زندگی و آثار.....
۲۸۲.....	گزیده‌ای از اشعار.....
۲۸۲.....	سوره تماشا.....
۲۸۴.....	پشت دریاها.....
۲۸۶.....	و پیامی در راه.....
۲۸۹.....	تا نبض صبح.....

□ فصل یست و یکم: احمد شاملو

۲۹۱.....	زندگی و آثار.....
۲۹۴.....	گزیده‌ای از اشعار.....
۲۹۴.....	بودن.....
۲۹۴.....	مرثیه.....
۲۹۶.....	برای چه زیباست شب؟.....

۲۹۷.....	بر سرمای درون.....
۲۹۹.....	شبانہ.....
۳۰۱.....	سلاخی می‌گریست.....

□ فصل بیست و دوم: مهدی اخوان ثالث

۳۰۲.....	زندگی و آثار.....
۳۰۴.....	گزیده‌ای از اشعار.....
۳۰۴.....	چون سپهر بشه.....
۳۰۵.....	قاصدک.....
۳۰۷.....	کنیه.....
۳۱۰.....	غزل: فریادرس نم‌شد.....

□ فصل بیست و سوم: قیام پور

۳۱۲.....	زندگی و آثار.....
۳۱۴.....	گزیده‌ای از اشعار.....
۳۱۴.....	طرحی برای صلح (۱).....
۳۱۵.....	طرحی برای صلح (۲).....
۳۱۵.....	کودکان کربلا.....
۳۱۶.....	آرمانی (۱).....
۳۱۶.....	آرمانی (۲).....
۳۱۶.....	غزل: فوت و فنِ عشق.....
۳۱۷.....	اخوانیه.....
۳۱۸.....	چند رباعی.....
۳۱۹.....	□ منابع و مآخذ.....

پیشگفتار

به نام حضرت دوست

کتاب پیش رو، گزیده‌ای از آثار شاعران و نویسندگان بزرگ ادب پارسی است. در این اثر، سعی شده که برگزیده‌ای از بهترین آثار برترین ادیبان ایران زمین، گرد هم آید تا دانشجویان و علاقه‌مندان به زبان و ادبیات پارسی که خواهان آشنایی بیشتر با این گنجینه‌اند، بتوانند از آن استفاده نمایند.

چینش مطالب این کتاب، بر اساس تاریخ ظهور و زندگی شاعران و نویسندگان ایرانی است. به گونه‌ای که خواننده این اثر، می‌تواند به یک نگاه کل‌نگر و همه‌جانبه از ادبیات پارسی، از دیرباز تا کنون، دست بیابد؛ شاعران و نویسندگان نامدار و مطرح پارسی زبان را بشناسد، با آثار ایشان آشنا شود و گزیده‌ای از هر یک را مطالعه نماید.

شیوه کار در این اثر، بدین گونه است که در مدخل هر فصل، به صورت مختصر، زندگی، اندیشه، سبک، درون‌مایه و آثار هر نویسنده معرفی شده، تا به این وسیله،

مخاطب، آشنایی مختصری با زندگی، جهان‌بینی و زبانِ هر ادیب، حاصل نماید. آنگاه، در ادامه، گزیده‌ای از آثار و اشعار هر یک از نویسندگان و شاعران، قرار گرفته است. و در نهایت، در قسمت تعلیقاتِ هر فصل، به صورتِ بسیار مختصر، برخی از دشواری‌های لغوی و معنایی متون، توضیح داده شده است. در قسمتِ داستان نویسانِ معاصر نیز، سعی شده، تحلیل‌های بسیار کوتاهی از هر داستان، عرضه شود. امید که این اثر بتواند در راستایِ معرفی، اعتلا و گسترشِ زبان و ادبیاتِ گرانسنگِ پارسی، که راستی باید آن را «دریایِ جان» دانست - مفید فایده باشد.

محمّد خدادادی - یزد